

KÜTÜPHANELER ARASI İŞBİRLİĞİ VE KONSORSİYUMLAR

Cooperation Between Libraries And Consortiums

Halis ALAR*

ÖZ

Kütüphaneler, kullanıcılarının artan bilgi gereksinimlerini karşılamak için sahip oldukları bilgi kaynaklarının yeterli olmadığını anlayarak, derme geliştirme, kataloglama ve sınıflama, bilgi kaynaklarına erişim sağlama ve yararlanma, bilgi kaynağı üreten firmalarla pazarlık vb. konularda kendi aralarında işbirliğine gidilmesinin gerektiği kanaatine vardılar. Bilgi ağlarının ortaya çıkması ve bilgi ağları ile bu kadar fazla bilgiye erişim sağlanması isteği internet kullanımını cazip hale getirmiştir. Bilgi merkezleri en doğru bilgiyi en hızlı ve zamanında sağlayabilmek ve yoğun bir yarışa girerek okuyucularını memnun etmek için çeşitli format ve biçimdeki bilimsel araştırma ve kaynakları sağladılar. Bu kaynaklar, dijital full textler, sesli kaynaklar, grafikler ve çeşitli basılı kaynaklar gibi kaynaklardır. Gelişmekte olan ülkelerin kütüphanelerinin çoğunda bütçe eksikliğinden dolayı zorluklar yaşanıyordu. Bu durum hem kullanıcılara sunulan bilgi hizmetini, hem de hizmet sağlayan personelin kalitesini etkiliyordu. Ülkelerin ekonomik gelişmelerinin kötü olması, devalüasyonlarla paraların değerlerinin düşmesi ve kütüphane malzemelerine vergi olarak yansımaları gibi nedenlerden ileri gelmekte ve artmaktadır. Giderek bilgi merkezleri zor duruma düşmekte çok az kütüphane bu duruma dayana bilmekte idi. Bu zorluklardan kısmen kurtulmak için bilgi merkezleri aralarında işbirliği ve konsorsiyumlar oluşturdular.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, bilgi hizmetleri, işbirliği, bütçe, konsorsiyum

ABSTRACT

Libraries have come to a conclusion that there are no enough information sources to meet the requirements and they need to cooperate with each other with the aim of developing collection, cataloging and classification, access to information sources, bargain with companies producing information sources etc. Emergence of information networks and possibility of having access to a lot of information through these networks made internet attractive. Information centers provided scientific research and sources in different formats and forms to enable their readers to have access to the most accurate information as fast as possible or on time and as a result of this to please their readers by competing with each other. These sources are digital full texts, audible sources, graphics, and various published sources etc. Most of libraries of developing countries used to experience difficulties because of lacking of budget. This situation used to affect both information source service provided for users and quality of staff providing this service. This may stem from monetary erosion because of devaluation and demand for imposing taxes on library material because of this. Information centers used to experience difficulty day by day and few of them could survive in spite of this situation.

Key Words: Library, information services, cooperation, budget, consortiums

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Elmek: halar@atauni.edu.tr

Giriş

Hangi meslek kuruluşunda olursa olsun, dayanışma ve işbirliği önemlidir. İşbirliği sayesinde çok zor ve büyük işlerin üstesinden gelinebilir. Bir elin nesi var iki elin sesi var deyimi bu gücü en güzel bir biçimde ifade etmektedir. İşbirliği, kütüphanelerin çeşitli nedenlerle kendi başlarına yapamadıkları projeleri yapmak, sağlayamadıkları kaynakları ortaklaşa satın almak ve ortak projeler yürütmek amacıyla yapılır. İşbirliği çabalarının ortak yönü; ortaya çıkan hizmetten ya da üründen işbirliği yapan kütüphanelerin ortaklaşa yararlanmalarıdır (Tonta 1999: 493). Böyle bir işbirliğinin batı dillerindeki karşılığı Consortium'dur. Dilimize de konsorsiyum olarak geçmiştir. Aslında bu kelime Latince olup Consors, birlikte, Condan, ortak, ortağı, kader arkadaşı, yol arkadaşı, anlamlarına gelmektedir. Konsorsiyum, iki ya da daha fazla kişi, kurum, organizasyon yahut devletin ortak bir hedefe ulaşmak ve ortak bir faaliyete katılmaları için kendi öz kaynaklarını bir araya getirerek kurdukları organizasyonlardır (Şirketler birliği, 2013).

Bilgi patlaması; koleksiyonların yeni teknolojilere, yeni projelere uydurularak maliyetlerin azaltılmasını, bunun için konsorsiyumların kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Konsorsiyumlar Kütüphane personelinin karşılıklı ortak hedeflere ulaşmak için oluşturdukları birliklerdir. Konsorsiyumlar yararlı işbirliği ve kaynak paylaşımını gerektiren ortak bir hedefi yerine getirmek için oluşturulmaktadır. Konsorsiyumlar yerel, bölgesel, eyalet, ulusal, uluslar arası seviyede olabilmektedir. Konsorsiyumlar bilgi ve bilim alanında ileri seviyede olan birçok ülkede kurulmaktadır. Konsorsiyumların kurulma gerekçesi olarak; bilgi patlaması, kullanıcıların ihtiyaçlarının karşılanması, parasal krizler, kütüphanelerin kendi başlarına yeterli olamamaları gösterilmektedir. Konsorsiyumlarda kaynak paylaşımı vardır. Kaynak paylaşımı, uzun vadeli bir iş olup, insan ve bilgisayar olanakları paylaşımı, ağ paylaşımı, kooperatif satın almalar, ortak depolama tesis ve sistemleri, personel eğitimi gibi birçok faaliyetleri ve işlemleri kapsamaktadır (Jalloh, 2000: 166).

Kütüphanelerin tek başlarına başaramadıkları birçok işi konsorsiyumlar sayesinde başarabildikleri bir gerçektir; ancak konsorsiyumların avantajları yanında dezavantajlarının da olduğu bilinmektedir. Konsorsiyumların avantajları;

1. Düşük maliyetle çok fazla elektronik kaynağa erişim sağlama,
2. Fonların en iyi bir şekilde kullanılması,
3. Dijital kütüphanelerin kullanılmasında kolaylık sağlama,
4. Teknoloji ve eğitim alanında maliyet paylaşımı,
5. Elektronik dergilerde depolama, raf problemlerini ortadan kaldırdığı gibi çözümlerini de engellemektedir,

6. Konsorsiyumlar tek bir kütüphanenin altından kalkamayacağı lisans, abone olunan elektronik kaynakların korunması, arşiv, erişim ve korunması gibi sorunları ortadan kaldırmaktadır,

7. Haftanın 7 günü ve 24 saat hizmet imkânı sağlamaktadır,

8. Ekonomi sağlamaktadır.

Dezavantajlarına gelince;

1. Elektronik dergilerin bir kopyalarının olmaması,

2. Elektronik kaynakların alımı ve hizmetinin verilmesinde personel eğitimi gerektirmesi,

3. Konsorsiyumlar başlangıçta bilgi teknolojisi ve lisans yatırımları gerektirir,

4. Telif hakkı sorunları,

5. Yetersiz bant ve ağ genişliği güvensiz telekomünikasyon bağlantıları,

6. Arşivleme ve eski dosyalara ulaşma güçlüğü,

7. İnternet erişim zorlukları,

8. Kullanıcıların basılı kaynaklara alışkın olması, elektronik kaynaklara alışma zorluğu.

Konsorsiyumları amaç ve işlevlerine göre de gruplandırmak mümkündür bunlar;

Açık konsorsiyumlar: Bu tipteki konsorsiyumlar çok esnek olup, üyelerin istedikleri zaman katılmalarında ya da ayrılmalarında bir bağlayıcı unsur bulunmamaktadır.

Kapalı konsorsiyumlar: Aralarında belli kurallar ve yönetmeliklerle oluşmuş konsorsiyumlardır. Aralarındaki kurallar genellikle kolay kurallardır.

Merkezi finans modelli konsorsiyumlar: Bu modelde kaynak ve diğer unsurların tümü merkezden yürütülmektedir.

Paylaşılan bütçe modelli konsorsiyumlar: Katılım bütçelerine göre paylaşım elde edebilmektedirler. Ayrıca ulusal konsorsiyumlar ise ulusal lisans ürünlü olan malzemeleri sağlamaktadırlar (Yernagula ve Kelkar, 2013).

Türkiye'deki Konsorsiyum Çalışmaları

Ülkemizde bilgi merkezleri arasındaki işbirliğinin ilk örneklerine toplu katalog çalışmaları ile başlandığı bilinmektedir. İlk toplu katalog çalışması sayılabi-

lecek eser Rusçuklu Osmanzade Ali Fethi Bey tarafından 1850-1854 yılları arasında hazırlandığı, daha sonraki yıllarda ise İstanbul kütüphanelerinin bir nevi toplu kataloğu olan fihristin yayımlandığı, Konya ve Bursa ilindeki kütüphanelerin toplu kataloglarının hazırlandığı bilinmektedir (Küçük, 2004: 122).

Ülkemizdeki çağdaş anlamda konsorsiyum oluşturma çalışmaları ilk olarak ULAKBİM'in çabaları ile başlatılmıştır.1996 yılında TÜBİTAK'a bağlı bir enstitü olarak kurulan Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) ülkemizdeki tüm akademik kurumları birbirine ve küresel araştırma ağlarına bağlayan Ulusal Akademik Ağ alt yapısını işletmekte ve bu ağ üzerinden yeni ağ servisleri sunarak, bir yandan ağ için araştırma geliştirme yapmakta, diğer yandan araştırmacıların ağı Ar-Ge yapmak için kullanmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, ülkemizdeki en zengin bilimsel basılı ve elektronik bilgi kaynaklarına sahip olan Cahit Arf Bilgi Merkezi aracılığı ile ülke çapında yaygın bilgi ve erişim hizmetleri sunmaktadır (CABİM koleksiyonu hakkında, 2013).

Elektronik dergiciliğin başladığı 2000'li yıllardan itibaren dünyadaki büyük kütüphaneler bir araya gelerek kullanıcının bilgiye erişimini daha kolay ve ekonomik hale getirmek amacıyla konsorsiyumlar oluşturmuşlardır. Ülkemizde de aynı amaçla kurulan ANKOS (Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu), 2000 yılında 12 üye kurumun üç veritabanına ortak aboneliğiyle çalışmalarına başlamıştır. ANKOS bugün 60'dan fazla yayıncının 83 ayrı veritabanıyla 1.628 anlaşması bulunan 155 üniversite ve araştırma kurumunun üye olduğu, 50'ye yakın çalışanı ile uluslararası alanda da yerini almış önemli bir konsorsiyum, mesleki birlik ve büyük bir gönüllü topluluğu haline gelmiştir (ANKOS'un amacı, 2013). OBES sisteminde, sisteme dâhil olan ve kaynak kütüphane olarak ifade edilen kütüphaneler (ULAKBİM, Hacettepe ve Gazi Üniversiteleri) kaynak paylaşımında işbirliği yaparak, süreli yayın koleksiyonlarını diğer kaynak kütüphane kullanıcılarının hizmetine sunmaktadır. Sistemin ulusal çapta belge sağlama hizmetleri ise ULAKBİM tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunun için, ULAKBİM'de oluşturulan ve kaynak kütüphanelerin süreli yayın bilgilerinin yer aldığı "Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu" kullanılarak, kaynak kütüphaneler arasında makale (belge) sağlama işlemleri yürütülmektedir (Ulakbim, 2013). Bir başka konsorsiyum çalışması ise ÜNAK-OCLC tarafından Türkiye'de kurulan konsorsiyumdur. Üniversite ve araştırma kütüphaneciler derneği tarafından 2000 yılında çalışmalarına başlayan konsorsiyum, ilk olarak 39 kütüphaneye deneme amaçlı veri tabanı erişim imkanı sağlamıştır. ÜNAK-OCLC konsorsiyumu 4aralık 2000 tarihinden itibaren 16 üyesi ve 13 veri tabanı ile hizmete başlamıştır. Kütüphane ve bilgi merkezleri, kullanıcılarının gereksinimlerini karşılamak için basılı veya elektronik ortamda diğer kütüphane ve bilgi merkezleri ile işbirliğine gitmişlerdir. Bunlar toplu katalog oluşturma, ortak koleksiyon geliştirme belge sağlama ve elektronik

kaynaklar için ortak lisanslarla ağlar vasıtasıyla bilgi kaynağı kullanım paylaşımı olarak gerçekleşmiştir (Özel ve Bayraktar, 2013).

Yurt Dışında Kurulmuş Olan Konsorsiyumlar

TBLC (Tampa Bay Library Consortium): 7 devlet koleji, 13 devlet üniversitesi, 35 özel akademik okul, kolej ve üniversite, 4 okul 41 halk ve 16 özel kütüphaneden oluşmuş olup 2008 yılında kurulmuştur.

Washington Research Library Consortium: Araştırma kütüphaneleri konsorsiyumu, Washington'daki üniversite kütüphanelerinin koleksiyonlarını ortak kullanım için 8 üniversite kütüphanesi tarafından kurulmuştur. Üyelerinin ortak kullanımına hizmet eder. Koleksiyonu büyük miktarlarda elektronik bilimsel dergi ve elektronik kitap ve veri tabanlarından oluşmuştur.

Texshare: Teksas eyaletinde yüzlerce kütüphanenin oluşturduğu bir konsorsiyum olup amacı, üyelerine personel yetiştirilmesi, basılı ve elektronik kaynakların paylaşımı, elektronik veri tabanlarını ortak satın alma, anlaşmaları takip etme, üyelerin harcamalarında ekonomi sağlamaktır. 1988 yılında kurulan birlik 1997-1999 yılları arasında çeşitli akademik kolej ve halk kütüphanelerini de bünyesine almıştır.

Search Ohio: Ohioda bulunan 21 halk kütüphanesinin oluşturduğu bir konsorsiyum olup kitap, film, müzik eserlerinden oluşan 10 milyondan fazla bilgi kaynağını hizmete sunmaktadır. 2006 yılında kurulan konsorsiyum bilgi kaynaklarını hızlı teslimat, kolay erişim sağlamayı amaçlamıştır. Kütüphane üyeleri herhangi bir bilgi kaynağına 3-5 gün içinde erişebilmektedirler.

Research Library Group: RLG Bir araştırma kütüphaneleri konsorsiyumu olup, ABD'de araştırma kütüphaneleri tarafından 1974 yılında kurulmuş 2006 yılında da OCLC ile birleşmişti ve OCLC'nin WORLD CAT parçası haline gelmiştir. Güçlü bir veri tabanı ile hizmet vermektedir.

Nelinet: Kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olup 1979 yılında ABD'nin New England eyaletini içeren akademik, halk, özel kütüphaneler ve diğer bilgi ve kültür kuruluşlarının oluşturduğu bir birliktir. 600'den fazla üyesi olan bu konsorsiyum, akademik veri tabanları, e-dergi, e-kitaplardan oluşan güçlü veri tabanlarına sahiptir. Akademik yayıncılık alanında önemli bir güce de sahip olan bu kuruluş, üye kütüphanelerine her konuda iş birliği ve destek sağlamaktadır.

Neflin: Neflin, kuzey doğu Florida kütüphaneler birliği, tüm Florida ya hizmet vermeyi amaçlayan, kar amacı gütmeyen konsorsiyumlardan biridir. 1992 yılında kurulmuş olan NEFLİN'in üye kütüphanelerinde çalışan eleman sayısı 2500 kişidir. NEFLİN seçilmiş olan 9 üye tarafından yönetilmektedir. NEFLİN çeşitli bilgi ortamlarında üyelerine bilgi hizmeti sunmaktadır.

Mobius: Mobius, başlangıçta Missouri kolejleri ve üniversitelerini temsil eden 50 kütüphane tarafından 1998 yılında kurulmuştur. Missouri Üniversitesi bu organizasyona ev sahipliği yapmıştır. 2010 yılında tamamen kâr amacı gütmeyen bir kuruluş haline dönmüştür. Bu konsorsiyum 2012 yılında 59 akademik, 5 halk kütüphanesi, bir özel kütüphane ve 132 fizik dalında kütüphaneyi içeren devlet kütüphanesi, bu konsorsiyum içinde yer almıştır. UNİON toplu katalogunda 23 milyondan fazla bibliyografik kaynak yer almıştır.

Mini Tex: Mini tex kütüphane bilgi ağı, akademik, kamu, hükümet ve Minnesota, kuzey Dakota, güney Dakota da bulunan özel kütüphanelerin kullanıcılarına daha iyi hizmet verebilmek için oluşturdukları kamu tarafından desteklenen bir bilgi ağıdır.

The Midwest Transportation Libraries Consortium: Midwest ulaştırma kütüphaneleri konsorsiyumu Aralık 2011 yılında kurulmuş olup, amacı, yöneticiler, mühendisler, planlamacılara projeler ve güvenilir geçerli teknik bilgiler sunmak, uygulamayı daha iyi yapabilmeye imkân sağlamak; böylece bölgenin ulaşım kütüphanesi ve bilgi merkezleri arasında işbirliğini artırmaktır. Üyeleri içinde 9 devlet, 3 tanede üniversite kütüphanesi bulunmaktadır.

Membership Library Group: Üyelik kütüphaneler gurubu, 1991 yılında ABD'de kurularak, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olup, 19 kütüphaneden oluşmuştur. Membership Library grubunun amacı eski mimari yapıları korumak, akademisyenler için nadir eserleri, baskıları, haritaları, fotoğrafları, yazmalar ve özel koleksiyonları korumak, bunları uygun bilgi ortamlarında üyelere kullanılabilmek için sağlamak.

Keystone Library Network: 1998 yılında kurulan 14'ü Pennsylvania yükseköğretim kütüphanesi olmak üzere toplam 19 kütüphanenin bir araya gelerek oluşturdukları bir konsorsiyumdur. KLN üyelerine özet ve 6739 tam metin dergi, 10.000 rapor içeren iş raporları, ülke raporları sağlamaktadır. Ayrıca üyelerine elektronik katalog hizmetleri, elektronik hizmet imkânları sağlamaktadır.

The International Coalition Of Library Consortia (ICOLC): Uluslararası yüksek öğretim kütüphaneleri tarafından oluşturulmuş, ortak ilgili konuların tanıtılması için kurulan bir konsorsiyumdur. Bu konsorsiyum dünyanın her yerinde toplantılar yapar ve oralarda çeşitli konularda bilgi alış verişini düzenler. Bilgi kaynağı sağlama, fiyatlar, yeni elektronik bilgi kaynaklarının sağlanması, üyelik maliyetleri gibi çok çeşitli konularda toplantı ve konferanslar düzenler. 1995 yılında kurulan bu komisyona dünyadaki tüm konsorsiyumlar katılabilmektedir. Bu konsorsiyuma, Kuzey ve Güney Amerika, Avrupa, Avustralya, Asya, Afrika kıtalarından 200 kütüphane katılmaktadır. ICOLC Kütüphaneler arası ödünç verme işini ülkelerin mevcut kanunları çerçevesi içinde gerçekleştirilmekte-

dir. Sınır ötesi ödünç verme işleri yeterince ve uygun şekilde geçerli telif hakları kanununa göre yapılmaktadır. Dijital yayımlar isteyenlere doğrudan kullanıcının Kütüphanesi ya da eğitim kurumları vasıtasıyla yapılmaktadır. Dijital ortam ya da baskı olsun herhangi bir bilgi kaynağını istenen formatta teslim edebilmektedir. Mevcut telif hakları yasasına göre dokümanlar isteyen kişilere gerekli sorumluluk belgeleri imzalatılarak verilmektedir. Ticari amaçlar için verilmemektedir. ICOLC IFLA tarafından güçlü olarak desteklenmekte ve yayımlar temin edilmektedir.

Gauteng and Environs Library Consortium: Gauteng ve çevre kütüphane konsorsiyumu Güney Afrika (kuzey metro polis tersiyer kurumları vakfi) tarafından nisan 1966 yılında kurulmuştur. Amacı, eğitim araştırma ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik amacıyla bölgedeki bilgi kaynaklarını kullanmak ve geliştirmektir.

Digital Preservation Coalition: Dijital koruma koalisyonu (DPC) İngiltere'de dijital kaynakların korunmasını güvence altına almak ve uluslararası global dijital bellek ve veri tabanı sağlamak için bu konsorsiyum oluşturulmuştur. Bu kuruluş kâr amacı gütmemektedir. 2001 yılında kurulan DPC, dijital bilgilerin korunması ve ulaştırılması amacını gütmekte olup, ticari, kültürel, miras, eğitim, kamu ve araştırma kurumları dâhil tüm sektöre açıktır.

Ohio Link: Ohio kütüphane ve bilgi ağı, Ohio'da bulunan kolej, üniversite ve devlet kütüphaneleri tarafından oluşturulmuş bir kurumdur. Öğrenci ve öğretim üyesinden oluşan 600.000 kişi ve 88 enstitüye hizmet vermektedir. Ohio linke 16 devlet, üniversitesi, 23 teknik okul, 49 özel kütüphane ve Ohio Devlet Kütüphanesi üyedir. Bu kuruluşun amacı, bilgi ve bilgi kaynağını okuyucusuna en hızlı bir şekilde teslim etmek ve kolay erişim sağlamaktır. Kuruluş, hizmetlerini 6 çeşit araçla gerçekleştirmektedir. Bunlar; elektronik bilgi ulaşım hizmetleri, toplu kataloglar, veri tabanları, elektronik dergi merkezleri, elektronik kitap ulaşımı, elektronik tezler ulaşımı biçimindedir.

Nexpres: Bu kuruluş üye kütüphanelerin kullanıcılarına kitap, dergi, gazete, devlet yayımları, arşiv belgeleri, el yazmaları, haritalar, ses kayıtları, notalar, film ve videobantları hizmeti sunmaktadır. Kuruluş istenen bilgi kaynaklarını, kütüphanelere gönderebileceği gibi isteyen okuyucuların evlerine de teslim edebilmektedir. Bu konsorsiyuma üniversite ve kolej kütüphanesi olmak üzere 8 kuruluş üyedir.

CARL: Araştırma kütüphaneleri Colorado konsorsiyumu 1974 yılında kurulmuş olup, amacı kaynak paylaşımını gerçekleştirmek, satın alma işlerinde üyelere en iyi şart ve fiyatla bilgi kaynağı sağlama, toplu kataloglar hazırlama, Tam metin makale erişimi için veri tabanı oluşturma ve üyelerine yararlandırma, dijital merkez oluşturma ve yararlandırmadır.

Chill (Library Consortium): Londra'da bağımsız sağlık bilgi kütüphaneleri konsorsiyumu (CHILL) tıp ve sağlık hakkında uzmanlaşmış kütüphanelerin oluşturduğu bir konsorsiyum olup, 1997 yılında Londra'da kurulmuş 43 üye kütüphanesi olan bir kuruluştur.

Center For Research Libraries: 1949 yılında(MILC) adıyla kurulmuş olan bu merkez, kütüphaneler, araştırma merkezleri, Kuzey Amerika'daki, üniversite, kolej ve bağımsız araştırma kütüphanelerinin oluşturduğu bir merkezdir. Basılı ve dijital bilgi kaynaklarını sağlayan ve koruyan CRL konsorsiyumu, kaynakları araştırma ve eğitim amacıyla kütüphaneler arası ödünç verme ve elektronik teslim yoluyla üye kuruluşların hizmetine sunmaktadır.

Cape Libraries Automated Materials Sharing: Kâr amacı gütmeyen Cape kütüphaneler otomatik bilgi kaynağı paylaşımı ağı, 32 üye kütüphane, 35 adet de yerel kütüphaneyi kapsamaktadır. 1991 yılında kurulan bu konsorsiyum yirminci yılında 230.000 kart sahibi üyeye ulaşmış yılda da 3.5 milyon işlem yapmıştır. Milenyum bütünlüklük kütüphane sistemi kullanan merkez, okuyucularına sağlama, kataloglama, ödünç verme, danışma, veri tabanı erişimi gibi hizmetler sunmaktadır. Ayrıca, basılı kitaplar, dijital kütüphane hizmeti, ücretsiz online müzik hizmeti, müze kartları, gibi başka hizmetler de sunmaktadır.

Bibliographical Center for Research: Bu bibliyografik araştırma merkezi bölge kütüphanelerinin bilgi ağı merkezi durumunda olup, 8000'den fazla üyesi vardır. Amerikanın batı bölgesindeki 11 eyalette buna dâhildir.1935 yılında kurulan konsorsiyum bu konuda, ülkenin en eski ve köklü kuruluşudur. Kuruluşun verdiği hizmetler; fiş katalog oluşturma, danışmanlık hizmetleri, bilgisayar eğitimi gibi.

Amical Consortium: Amerikan Uluslararası Akademik Kütüphaneler konsorsiyumu 2004 yılında kurulmuş olup, 26 adet Amerikan üniversite kütüphanesi tarafından kurulmuştur. Andrew W. Melton Vakfı tarafından desteklenmektedir. Amical; ABD dışında bulunan Amerikan modeli yükseköğretim kuruluşlarının oluşturduğu bir konsorsiyumdur. Bu konsorsiyum dil olarak özellikle İngilizce kullanılmasını istemekte, bilgi ve teknoloji kullanımını konusunda çaba göstermektedir.

Consort Colleges: Kenyon Koleji, Ohio Wesleyen Üniversitesi ve Wooster Koleji'nin oluşturduğu bir konsorsiyum olup, amacı yüksek yoğunluklu bir bilgi depolama sistemi geliştirme, ortak koleksiyon geliştirme kütüphane teknik hizmetlerinde gelişmeler sağlama, iş akışını yeniden tasarlama ve geliştirme, bilgi okur yazarlığı, bütünlüklük kütüphane sistemi geliştirmedir. Bu işbirliğinin temel amacı; kütüphane kaynaklarını ve hizmet maliyetini paylaşmaktır.

The Alberta Library: 1997 yılında kurulmuş olan bu konsorsiyum; halk, özel, devlet ve bölge kütüphanelerinden oluşan toplam 290 bilgi merkezini kapsamaktadır. Çok faal olan bu konsorsiyum üyelerine üye kütüphanelerin kullanacağı bir üyelik kartıyla e.posta tabanlı sanal danışma hizmeti, elektronik kaynaklara lisans için fiyatlandırma görüşmeleri yapmakta, yıllık teknoloji konferansları düzenlemektedir.

Sonuç

Başlangıcı 15. yüzyıla kadar götürülebilen kütüphanelerarası işbirliği, 18. yüzyılda endüstri devrimi ile birlikte gelişmeye başlayan teknolojik ilerlemelere paralel olarak bilgi ve belge hizmetlerine yönelik çalışmaların yaygınlaştığı görülmektedir. Nitekim 1839 yılında Fransa'da mikro fotoğrafın icadı, 1843'de İskoçya'da faks makinasının icat edilmesi, 1873 yılında daktilonun icat edilmesi, 1876 yılında ALA'nın kütüphaneler arası işbirliği kurallarını belirlemesi (kataloglama vb.) bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. 2001 yılında Colorado Devlet Üniversitesi'nin geliştirdiği bilgisayar programı sayesinde süreli yayın makaleleri bilgisayar ağları vasıtasıyla dünyanın her yerine ulaştırılabilmiş (Weible ve Chere, 2011: 76) tüm bunlar bilgi merkezleri arasındaki iş birliğini kolaylaştırmıştır.

20. yüzyıldaki bilgi patlamasıyla birlikte bilgi kaynaklarının tamamına sahip olmak bir bilgi merkezi için imkânsız hale gelmiştir. Günümüzde 10 milyar makale fotokopisi kütüphaneler arası işbirliği sayesinde okuyuculara ulaştırılmaktadır. Kütüphanelerarası işbirliği sayesinde ortak kataloglama bilgi ve belgeye erişim, eğitim, vb. hizmetler bilgi merkezlerinin bütçelerini rahatlatmıştır.

Günümüzde kütüphanelerarası işbirliği yoluyla bilgiye ulaşım geçmiş yıllara göre çok sürat kazanmış, eskiden haftalar yahut ayları alan bu işlem gelişen bilgi teknolojileri sayesinde bu gün birkaç saat ya da birkaç güne inmiştir. Avrupa ve Amerika gibi gelişmiş ülkelerde kütüphaneler arası işbirliği hizmeti başarılı bir şekilde yürütülmektedir. Bizim ülkemizde de bu konuda başarılı olmak için bilgi merkezlerinin desteklenmesi, teşvik edilmesi ve özendirilmesi gerekir. Ülkemizde bilgi merkezlerinin bağlı oldukları üst kuruluşlar (Kültür Bakanlığı, YÖK, TÜBİTAK) bu konuda gerekli yasa ve yönetmeliklerin, gereken eleman, araç-gereç, mali kaynaklar ve eğitim konusunda bilgi merkezlerine destek vermesi, cesaretlendirmeli hatta zorlamalıdır.

KAYNAKÇA

ANKOS'un amacı, (2013), elektronik adres: <http://www.ankos.gen.tr/> erişim tarihi: 09.11.2013.

CABİM koleksiyonu hakkına, (2013), elektronik adres: <https://www.ulakbim.gov.tr/cabim/hakkinda/koleksiyon.uhtml> erişim tarihi: 09.11.2013.

- JALLOH, Brimah (2000) "A plan for the establishment of a library network or consortium for Swaziland: Preliminary investigations and formulations", *Library Consortium Management: An International Journal*, Vol. 2 Iss: 8, pp.165 – 176.
- KÜÇÜK, E. Mehmet "Türkiye’de kütüphaneler arası İşbirliği Üzerine Bir Değerlendirme" *Türk Kütüphaneciliği*, 2004, (18) 2, 119-204 s.
- ÖZEL, Nevzat ve Bayraktar, Aykut (2013), Kütüphaneler arası İşbirliği ve Konsorsiyumlar, elektronik adres: <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~nozel/kutarisbvekonso.htm>, erişim tarihi: 9.11.2013.
- RAMESH, Yernagula, P. K. Kelkar (2013), Library Consortia: Benefits and Models of E-journals Consortia, elektronik adres: <http://www.isical.ac.in/~serial/consortia/CBSOR-11.pdf> erişim tarihi: 08. 11. 2013.
- Şirketler birliği (2013), elektronik adres: http://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eirketler_birli%C4%9Fi, erişim tarihi: 13.11.2013.
- TONTA, Yaşar (1999), Bilginin Serüveni, Dünü, Bugünü, Yarını *içinde* Ankara, Türk Kütüphaneciler Derneği 1999.
- Ulakbim, (2013), elektronik adres: <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/> erişim tarihi: 10.11.2013
- WEIBLE, Cherie ve Karen L. Janke (2011), *Interlibrary Loan Practices Handbook*, Chicago, Ala: 2011.